

POLITIHØGSKOLEN

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0032 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:

Vår referanse:
18/02737-2

Dato:
02.10.2018

HØRINGSSVAR - NASJONALE SAMHANDLINGSRUTINER FOR POLITI OG BARNEVERNTJENESTE

Politihøgskolen viser til Politidirektoratets høringsbrev av 1. juni 2018 med ønske om innspill til nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politi og barneverntjeneste.

Vi er positive til at det arbeides med slike retningslinjer, og mener at disse vil være nyttige for å bedre kvaliteten i samhandlingen mellom politietaten og barneverntjenesten. Retningslinjene vil kunne benyttes både i bachelorutdanningen og i ulike studier i etter- og videreutdanningen ved Politihøgskolen.

I høringen blir det stilt fire konkrete spørsmål som ønskes besvart. Vi besvarer disse i punktene under:

1. Gir retningslinjene konkret nok veiledning for praksisfeltet?

Vi opplever at retningslinjene er noe vanskelig tilgjengelige. Innholdsfortegnelsen kan med fordel gjøres tydeligere, slik at man lettere kan manøvrere i dokumentet. Det ville også være en stor fordel å gjøre det mulig å skrive ut hele dokumentet i PDF-format. En søkemotor i dokumentet hadde også vært ønskelig, slik at det blir lettere å finne frem til rett sted i retningslinjene.

2. Er det temaer som burde vært utdypet eller som mangler?

2.1 Tilrettelagte avhør

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Tilrettelagte_avhor/

Denne delen av retningslinjene er delt inn i tre bokser:

- Om tilrettelagte avhør
- Hva skjer før avhøret?
- Hva skjer på avhørsdagen?

Etter vårt syn bør det være en egen boks om hva som skjer i etterkant av avhøret, slik at dette blir tydelig for brukerne. I denne boksen må det fremkomme:

- Hvem som har ansvar for oppfølging av barnet, både samme dag og i tiden fremover.

POLITIHØGSKOLEN

Pb. 2109 Vika, 0125 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00
Org. nr: 974 761 017
www.phs.no/postmottak@phs.no

Avdeling Bodø

Pb. 1407, 8002 Bodø
Universitetsalléen 1
Tlf: 23 19 99 00

Avdeling Stavern

Justissektorens kurs- og øvingssenter
Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Helgeroveien 9
Tlf: 23 19 99 00/Faks: 33 20 61 00

Utdanningscenter Kongsvinger

Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjærnsvegen 21
Tlf: 23 19 99 00/Faks: 62 82 59 50

- Hvem som har ansvar for sikkerheten til barnet, både samme dag og i tiden fremover.
- Tydelig rolleavklaring mellom etatene
- At de ulike etatene er ansvarlige for gjensidig varsling dersom det oppstår endringer i barnets situasjon. Det må være notoritet om denne varslingen. Dersom varsel ikke blir foretatt, må det begrunnes.

2.1.1 Om tilrettelagte avhør

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Tilrettelagte_avhor/Om_tilrettelagte_avhor/

Det foreslås at rekkefølgen på punktene endres. «Frister for gjennomføring» og «Forlengelse av frist» står i forslaget før «Hvem avhører barnet», «De ulike aktørenes roller» og «Hvem følger tilrettelagte avhør». Punktene kan med fordel byttes om på, fordi det under beskrivelsen av frister og forlengelse nevnes ulike roller uten at disse er beskrevet. Beskrivelsen kommer i stedet i etterkant av disse punktene. Vi foreslår følgende nye rekkefølge på punktene som er beskrevet etter «Hvor gjennomføres tilrettelagte avhør?»:

1. Hvem avhører barnet?
2. De ulike aktørenes roller
3. Hvem følger tilrettelagte avhør?
4. Frister for gjennomføring
5. Forlengelse av frist
6. Den dialogiske samtalemotoden

2.1.2 Hva skjer på avhørsdagen?

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Tilrettelagte_avhor/pa_avhorsdagen/

Henting av barnet

I kulepunkt nummer 4 står det «Hvis det er avtalt med avhører, la barnet få lese informasjonsskrivet med bilde av avhører». Flere politidistrikt har nå utformet egne informasjonsskriv til barnet som de kan få når de skal i tilrettelagt avhør. Informasjonsskrivet må vedlegges saken.

Hva skjer under selve avhøret?

Teksten i dette avsnittet er uklar, og gir ikke et godt bilde av avhøret. For eksempel er første fase i DCM ikke kontaktetablering, men forberedelser. Videre bemerkes at det ikke er slik at avhører bare konferer med avhørsleder vedrørende om avhøret skal avsluttes eller ikke. Samspillet mellom de to er mer nyansert enn det. Det foreslås derfor følgende ny tekst for dette avsnittet:

Under avhøret oppholder avhører seg alene med barnet i avhørsrommet. Unntaket er de tilfellene der det er behov for tolk. Avhøret gjennomføres som et faseinndelt avhør etter Den dialogiske samtalemotoden (DCM).

I begynnelsen av avhøret vil avhører og barnet forsøke å bli litt bedre kjent med hverandre, og en må forsikre seg om at barnet forstår hvorfor det er i avhør.

Barnet må bli vant til avhører og omvendt - de må bli trygge på hverandre. De skal øve på å snakke sammen. Dette gjøres gjennom å snakke om nøytrale tema, om ting barna er opptatt av eller noe de har opplevd for eksempel en fotballkamp, en skoletur etc.

Deretter vil avhører snakke med barnet om jobben til politiet, og sin egen jobb som avhører. Dette er viktig for å høre hva barnet tenker om politiet, og om det kan være noe her som kan hemme kommunikasjonen.

Så skal barnet gjøres kjent med saken, reglene for avhøret og hvordan avhøret skal skje. Barnet får også vite at hun eller han må fortelle det, dersom det er noe han eller hun ikke forstår eller er usikker på. Barnet kan stille spørsmål til avhører dersom det er noe som er uklart underveis i avhøret.

De neste fasene handler om å belyse saken best mulig med utgangspunkt i hva barnet forteller her og nå, samt informasjon politiet har innhentet ellers i etterforskningen. Avhørers oppgave er å innhente informasjon for å belyse de ulike hypotesene i etterforskningen. Barnet får mulighet til å fortelle, vise, tegne eller skrive. Avhører tar pauser dersom barnet har behov for dette.

I tillegg tas det pauser når avhører trenger å konferere med avhørsleder. Forsvarer, vitnets bistandsadvokat, politietterforsker og påtalejurist kan gis anledning til å fremme forslag om spørsmål til barnet. Avhørsleder avgjør om spørsmålene skal stilles, jf. straffeprosessloven § 239d fjerde ledd.

2.2 Aktørenes roller og ansvar

2.2.1 Politiets rolle og ansvar

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Roller/Politiet/

Etterforskning

Under dette punktet ligger det en link til Riksadvokatens rundskriv RA 3/99 om etterforskning. Denne linken fungerer ikke.

Hva skal etterforskningen gi svar på?

Vi har et forslag til ny formulering av siste setning i andre avsnitt under dette punktet:

I praksis innebærer dette at politiet derfor også må kunne stille kritiske spørsmål til fornærmede og vitner.

Denne informasjonen er viktig for å kontrollere fornærmedes og vitners informasjon.

Avhør av ansatte i barnevernstjenesten, skole og barnehage

Under punktet «Eksempler på spørsmål ansatte i barnevernstjenesten, skole og barnehage kan få i politiavhør» er et av spørsmålene «Hva ble gjort med informasjonen?». Under andre kulepunkt i dette punktet bør det settes inn «og når», slik at setningen lyder «Hvordan og når ble samtalen dokumentert?». Dette skyldes at det er viktig å få vite om informasjonen ble skrevet ned rett etterpå eller om det gikk noe tid etter at informasjonen ble kjent.

2.3 Akutte saker

2.3.1 Akuttsak

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Akuttsaker/Akuttsak/

Innledende samtaler med barn på stedet

Vi har følgende forslag til ny tekst som bør erstatte første avsnitt under dette punktet:

Når barn er utsatt for, eller vitne til, et lovbrudd, vil politiet ha behov for å innhente informasjon fra barnet på stedet. Dette er et avhør på stedet, og ikke en samtale. Barn vil da ha særskilte rettigheter.

Barnevernet vil kunne følge dette avhøret på stedet hvis ikke barnet motsetter seg det. Politiet må da dele informasjon med barnevernet umiddelbart etterpå og etter gjeldene regler. Det er viktig at det avklares hvilken informasjon barnevernet eventuelt kan dele med foreldre på dette tidspunktet. Det må nedtegnes skriftlig. Politiet kan også pålegge barnevernet taushetsplikt av etterforskningsmessige hensyn på dette stadiet, jf. politiregisterloven § 35.

I tillegg mener vi at følgende endringer må foretas i de to første kulepunktene under dette avsnittet (endringer merket med kursiv):

- Det er viktig at barnevernstjenesten får mulighet til å være tilstede under politiets samtale *eller avhør* med barnet.
- Politiet må være bevisst på at en slik samtale kan gå over i et *vanlig* (*dette ordet bør strykes*) avhør der de må opplyse barnet om rettighetene sine.

Videre er teksten i kulepunkt tre direkte feil, og må slettes. Barn skal gis samme mulighet som voksne til å fortelle politiet om hva de har blitt utsatt for eller vært vitne til. Politipatruljens møte med barn i slike situasjoner er en del av politiarbeid på stedet.

2.4 Samtaler med barn

2.4.1 Politiets samtaler med barn

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Samtaler_med_barn/Politiets_samtaler_med_barn/

Vi mener at overskriften på dette punktet bør endres til: «*Politiets samtaler/avhør av barn på stedet*». Dette begrunnes med at det er viktig å være bevisst på at det er forskjell på samtale og avhør – også i møte med barn.

Første avsnitt i dette punktet bør endres. Vi har følgende forslag til ny tekst, som er enklere og mer beskrivende:

Når politipatruljen ankommer stedet må de snakke med både de voksne og barna. De vil spørre hva som har skjedd, for å avklare om dette er et ordensoppdrag eller etterforskning.

Ordensoppdrag eller etterforskning?

Vi mener at andre avsnitt i beskrivelsen av etterforskning i dette punktet bør endres. Forslag til ny tekst:

Det er politiets ansvar å innhente informasjon fra barn, når det er avklart at det er starten på en etterforskning. Politipatruljen følger da reglene i straffeprosessloven om avhør.

Hovedregelen er at et barn skal avhøres gjennom et tilrettelagt avhør, men politipatruljen bør gjennomføre et avhør av barn på stedet. Dette fordi barn bør få samme mulighet som voksne til å høres. Videre vil det være av stor betydning å sikre opplysninger fra både barn og voksne mens det er friskt i minnet, før opplysninger glemmes og påvirkes. Videre kan opplysningen ha betydning for vurdering av risiko.

I tredje avsnitt under beskrivelsen av etterforskning brukes begrepet «begrenset avhør». Vi er ikke kjent med dette begrepet, og det foreslås at kun begrepet «avhør» brukes, da det ellers kan oppstå uklarheter rundt hva som skal begrenses.

Forskjellen mellom en samtale og et avhør av et barn

I dette punktet brukes også begrepet «begrenset avhør». Til dette har vi samme kommentar som over, det vil si at kun begrepet «avhør» bør benyttes.

Videre fremstår hele teksten i dette punktet som uklar, og vi har følgende forslag til ny tekst:

Når politi og barnevern kommer til stedet må det avklares om dette er et ordensoppdrag eller etterforskning. Er dette etterforskning innhentes opplysningene fra barnet gjennom avhør på stedet, som tas opp på lyd. Dette vil senere danne grunnlag for et tilrettelagt avhør. Er det et ordensoppdrag brukes betegnelsen samtale.

Avslutningsvis i dette punktet ligger det en link til Riksadvokatens brev av 21. oktober 2015. Linken går imidlertid ikke til nevnte brev, men til Riksadvokatens orientering av 2. mars 2017 - Felles retningslinjer for Statens Barnehus – Politi og påtalemyndighets deltakelse i konsultasjonsteam. Det er altså linket til feil dokument. Riksadvokatens brev av 21. oktober 2015 inneholder direktiver og retningslinjer for tilrettelagte avhør, og kan finnes her:

<https://www.riksadvokaten.no/document/tilrettelagte-avhor-direktiver-og-retningslinjer/>

2.5 Samhandling etter en anmeldelse eller varsel

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Samhandling_etter_anmeldelse_eller_varsel_om_mulig_straffbart_forhold/

2.5.1 Under etterforskning

I første kulepunkt «Arbeidsoppgaver fremover» er et av underpunktene «politiets etterforskningsplan». Begrepet «etterforskningsplan» kan by på ulik og bred tolkning. Det kan fremstå som at etatenes felles plan skal inneholde politiets etterforskningsplan og at etatene skal eller bør ha innsynsrett i hverandres planer.

For å hindre en for vid tolkning, bør det overnevnte formulere annerledes, for eksempel slik:

etatens felles plan skal tas med i politiets etterforskningsplan og i barnevernets undersøkelsesplan, uten at partene har innsynsrett i hverandres planer.

2.5.2 Sikkerhetsplan

Virkemidler for ivaretagelse av sikkerhet

Under punktet «Eksempler på beskyttelsestiltak som politiet kan iverksette tidlig i etterforskningen» er det tre kulepunkter. Til hver av disse punktene bør det legges inn lenker som forklarer vilkår etc. for besøksforbud, mobil voldsalarm og varetektsfengsling. Det samme gjelder til kulepunktene under punktet «Andre beskyttelsestiltak som politiet kan iverksette senere i saken».

3. Er beskrivelser og anbefalinger i tråd med gjeldene regelverk?

3.1 Informasjonsdeling og taushetsplikt

3.1.1 Barnevernstjenestens avvergingsplikt

Link:

https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/samarbeid_politi_barnevern/Informasjonsdeling_og_taushetsplikt/Barnevernstjenestens_avvergingsplikt/

Under dette punktet er det opplistet visse typer saker som barnevernstjenesten har avvergingsplikt om. Vi ønsker å knytte noen kommentarer til dette:

Ved overtredelse av straffeloven § 312 og § 314 bør det nevnes at avvergingsplikten bare gjelder når fornærmede er under 16 år, se § 196 annet ledd.

I oppstillingen kan det også nevnes ran (straffeloven § 327). Dette kan være praktisk der barnevernet vurderer tiltak mot barnet på grunn av alvorlige atferdsproblemer, jf. barnevernloven § 4-24.

Unntak fra avvergingsplikten

Vi mener at beskrivelsen i dette avsnittet fremstår som noe uklar, blant annet er det uklart om vilkårene er kumulative. Når det gjelder det andre kulepunktet; «følgene av handlingen ikke er inntruffet», har vi følgende kommentar: Avvergingsplikten inntreffer for handlingen er begått. Det som menes, er antagelig en henvisning til straffrihetsregelen i straffeloven § 196 tredje ledd bokstav a om at brudd på plikten ikke straffes hvis hovedhandlingen ikke er kommet til straffbart forsøk.

Er det fare for gjentakelse?

Vi er enig i beskrivelsen i dette avsnittet. Det er imidlertid grunn til å nevne at ikke all vold i nære relasjoner strafferettslig vil bli kategorisert som brudd på § 282. Det må uansett være tilstrekkelig at barnevernet holder det som sannsynlig at vold eller trusler i nære relasjoner vil skje.

4. Klargjør retningslinjene i tilstrekkelig grad det tverretatlige samarbeidet som er nødvendig?

Vi mener at retningslinjene i stor grad klargjør det tverretatlige samarbeidet. Suksesskriteriet er imidlertid at retningslinjene gjøres godt kjent, implementeres og evalueres, siden det kan være behov for ytterligere endringer og justeringer.

Retningslinjene må gjøres godt kjent for å ha en effekt. Derfor bør man vurdere å avholde et seminar for politi og barnevern ved offentliggjøring av retningslinjene.

Vi mener at retningslinjene er et godt grunnlag for videre arbeid lokalt i hver kommune med samhandlingsrutine mellom politi og barnevern. Her bør det fokuseres på samhandling for eksempel gjennom lokale øvelser. Det bør utarbeides caser og oppfordres til å gjennomføre operative øvelser hvor politi og barnevern trener på denne type samhandling i sin kommune.

Med hilsen

Nina Skarpenes
rektor/sjef PolitiHøgskolen

Elisabeth Hammer Sæten
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi til:
Politidirektoratet v/Fredrik Skoglunn
Politidirektoratet v/Anne Siv Avitsland

Saksbehandlere:
Politioverbetjent Inger-Lise Brøste
Politioverbetjent Kari Landrø
Politioverbetjent Christel Tombre
Professor Morten Holmboe
Høgskolelektor Rukhsana Ashra
Politioverbetjent Maj Iren Mork- Johansen
Politioverbetjent Wendy Vissmark